slo / een doordacht curriculum dat doen we *samen*

Teamgids Meertaligheid po

WIJZER IN HET CURRICULUM 2023

Bijlages

VERKEN MET JE TEAM HOE JE MEERTALIGHEID OP SCHOOL EEN PLEK GEEFT

Inhoud

Bijlage 1	Uitspraken over meertaligheid	3
Bijlage2	Teambeelden	5
Bijlage 3	Talenpaspoort leraar	8
Bijlage 4	De parkeerplaats	9
Bijlage 5	Praktijkopdrachten	10
Bijlage 6	Mijn plan van aanpak	13
Bijlage 7	Taalvariatie binnen een taal	14
Bijlage 8	Verspreiding van talen	15
Bijlage 9	Metalinguïstisch bewustzijn	16
Bijlage 10	Interview meertalig bewustzijn	19
Bijlage 11	Taalleerstrategieën	20
Bijlage 12	Inzetten van aanwezige talenkennis	22
Bijlage 13	Taartpunten	24
Bijlage 14	De kletspot	25
Bijlage 15	Overzicht per leerjaar	27
Bijlage 16	Negen leerplanvragen	35

Bijlage 1 • Uitspraken over meertaligheid

Skutnabb-Kangas & Cummins

Meertaligheid is niet iets wat een spreker zelf kiest, maar is iets wat hij of zij nodig heeft om zichzelf te kunnen uiten in verschillende contexten en om deel te nemen aan de maatschappij.

Sridhar

Meertaligheid is het kennen of gebruiken van meer dan één taal.

Penninx e.a.; van Gelder & Visser

Mensen zijn twee- of meertalig wanneer ze afwisselend meer dan één taal gebruiken voor interactie met gesprekspartners.

Sorensen

Een meertalig persoon is een persoon die drie, vier of meer talen kent.

Macnamara

Om twee- of meertalig te zijn, moeten mensen in de andere talen dan de moedertaal een minimale vaardigheid hebben in ten minste een van de vier talige vaardigheden (luisteren, spreken, lezen of schrijven).

naar Skutnabb-Kangas

Mensen zijn twee- of meertalig als ze kunnen functioneren in twee of meerdere talen, in overeenstemming met de sociaal-culturele vereisten van een gemeenschap op het niveau van een moedertaalspreker.

Muysken

Meertaligheid is het vermogen van de mens om meerdere taalvariëteiten te beheersen en de wil om zich met die variatie te onderscheiden.

Forelquist

Mensen zijn twee- of meertalig als ze kunnen spreken in meer dan één taal.

Leopold

Mensen zijn twee- of meertalig als ze regelmatig blootgesteld worden aan twee of meer talen vanuit de media of vanuit de discours (omgeving). Het beheersingsniveau is niet van belang.

Nederlof & Smit

Iemand die gedurende een bepaalde fase in zijn of haar ontwikkeling een substantieel deel van de tijd blootgesteld is aan twee of meerdere talen is meertalig.

Nortier

Twee- of meertalige sprekers zijn sprekers die in hun dagelijks leven meer dan één taal zinvol en vloeiend gebruiken in de daarvoor geëigende omstandigheden.

Bloomfield

Een persoon is twee- of meertalig als die persoon het moedertaalniveau heeft in twee of meerdere talen.

Van den Branden

Mensen zijn meertalig als ze de competentie hebben om meer dan één taal te begrijpen en te produceren, of als ze meerdere talen regelmatig gebruiken.

Delarue

Iedere persoon is meertalig. Een persoon komt namelijk in diverse contexten terecht. In deze diverse contexten hebben ze verschillende talen of taalvariëteiten nodig om zich uit te kunnen drukken.

Bijlage 2 • Teambeelden

Datum		Versie	

Omschrijving van meertaligheid	
Hoe beschrijf je meertaligheid?	

Verdiepingsvragen bijeenkomst 1	
1 Als je bovenstaande op je team betrekt. Hoe meertalig is je team?	
2 Wat is voor je team het belang van positieve aandacht voor meertaligheid op school?	

Verdiepingsvragen bijeenkomst 2	
3 Hebben de praktijkervaringen nog nieuwe inzichten opgeleverd die je als team wilt vasthouden?	
4 Hoe meertalig zijn de leerlingen van je school? Welke talen ben je tegengekomen?	
5 Wat vind je mooi aan talen-sensibilisering en wat neem je mee?	

Verdiepingsvragen bijeenkomst 3	
6. Welke inzichten hebben de praktijkopdrachten opgeleverd die je meeneemt in het vervolg?	
7. Wat vind je mooi aan FML en wat neem je mee?	

Verdiepingsvragen bijeenkomst 4	
8. Welke inzichten hebben de praktijkopdrachten opgeleverd die je meeneemt in het vervolg?	
9. Welke uitspraken heeft de taart opgeleverd die je niet wilt vergeten?	
10. Welke ideeën van de video *werken aan taal* verdienen een plek in je onderwijs?	
11. ☐ We erkennen talige diversiteit. We maken alle talen zichtbaar.	Bijvoorbeeld door:
☐ We zetten talige diversiteit in om het welbevinden van leerlingen te ondersteunen. Leerlingen krijgen de ruimte om hun taal mee te nemen in de klas.	Bijvoorbeeld door:

☐ We laten talige diversiteit aan bod komen als kennismaking met andere talen en taalvarianten. We zorgen voor een open houding naar verschillende culturen.	Bijvoorbeeld door:
☐ We stimuleren het gebruik van alle talen via onze leeractiviteiten en we moedigen leerlingen aan hun talen te benutten. Ze leren ook welke strategieën ze kunnen inzetten.	Bijvoorbeeld door:
12. Wat brengt meertaligheid alle leerlingen van je school?	
13. Wanneer ga je verder met meertaligheid?	

Bijlage 3 • Talenpaspoort leraar

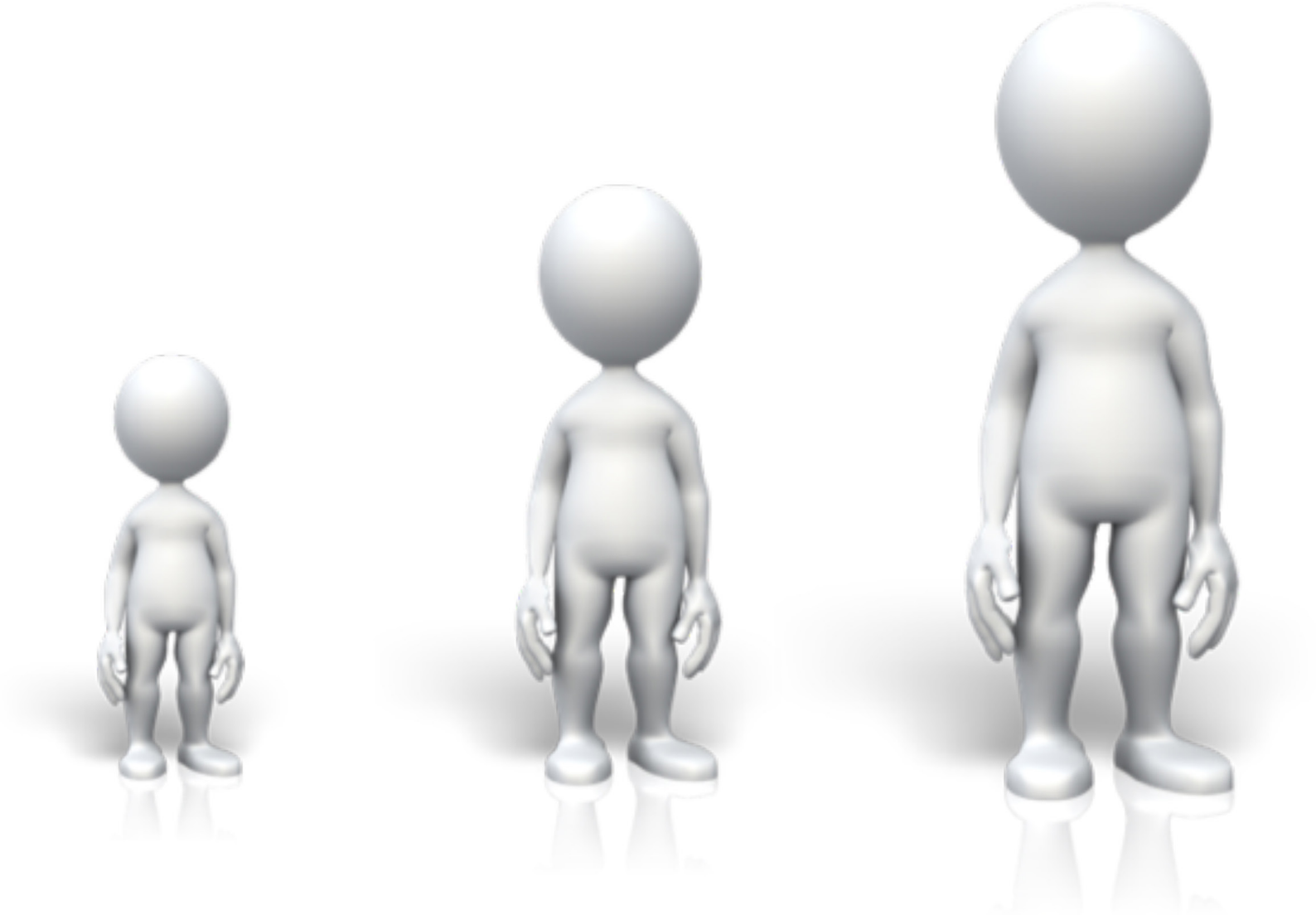

Bijlage 4 • De parkeerplaats

Bijlage 5 • Praktijkopdrachten

Opdracht 1 *Maak een taalportret met je leerlingen*
Gebruik de opdracht die je zelf hebt gedaan, of kopieer de variant hieronder. De werkwijze is hetzelfde. Heb je een kleuterklas? Dan is *deze opdracht* geschikter.

Opdracht 2 *Voer een klassengesprek op basis van een mindmap*

Breng eerst de (thuis)talen van je leerlingen in beeld en de rol van de talen in hun leven met behulp van een mindmap.

Ga voordat je de mindmap maakt, als opwarmer, met elkaar in gesprek over hun meertalige achtergrond. Stel vragen als:

- In welke taal droom je?
- In welke taal word je boos?
- In welke taal reken je?

Geef dan elke leerling een mindmap met de vraag deze in te vullen.

Tip
Kies ervoor om leerlingen een eigen mindmap te laten maken.

Het hangt af van de leeftijd van je leerlingen of je de vragen op de mindmap op voorhand toelicht, of tijdens het invullen vragen beantwoordt.

Als alle leerlingen klaar zijn, stel je ze nog een aantal vragen ter inspiratie. Kies uit onderstaande of bedenk een eigen vraag.

In welke taal:
- denk je na?
- praat je met dieren?
- vertel je elkaar geheimen?
- ...

Laat leerlingen op geheel eigen wijze hun antwoord visualiseren op hun mindmap.

Kies ervoor om klassikaal het resultaat te bespreken of vraag leerlingen in tweetallen elkaars mindmap toe te lichten. Vanzelfsprekend zijn er meer gespreksvormen waarop je de mindmaps met elkaar kunt bespreken.

In deze taal:.....

praat ik met .....

denk ik aan .....

praat ik over.....

Naam:

In deze taal:.....

praat ik met .....

denk ik aan .....

praat ik over.....

In deze taal:.....

praat ik met .....

denk ik aan .....

praat ik over.....

Bijlage 6 • Mijn plan van aanpak

Naam		Datum	

Planning komende periode	
1. Welke praktische opdracht ga ik uitproberen? 2. Met welke focus en met welk doel?	
3. In welke klas ga ik die inzetten? 4. Wanneer?	
5. Hoe pak ik het aan in de klas?	
6. Waar ga ik op letten?	
7. Tips van mijn collega's die ik heb ontvangen na mijn toelichting op mijn plan	
Terugkoppeling naar ons team – *in bijeenkomst 2*	
8. Wat ging goed?	
9. Waar liep ik tegenaan?	
10. Welke tips heb ik voor mijn collega's?	

Bijlage 7 • Taalvariatie binnen een taal

Liesbeth Pennewaard

Ik vertel je graag meer over variatie binnen een taal. Wat het is, waarom het belangrijk is.

Als we spreken over taalvariatie binnen een taal, gaat het over dialecten, tongval en ook verschillend vocabulaire. Dat geldt voor elke taal. Een Arabier uit Marokko begrijpt deels het Arabisch van iemand uit Libanon. Uit eigen ervaring binnen Nederland, als dochter van Rotterdamse ouders, groeide ik op in het oosten van het land. Ik was niet bekend met het plaatselijke dialect. Aan mijn uitspraak hoorden de mensen om mij heen dat ik niet een van hen was. En ik gebruikte ook nog eens woorden als krootjes, bramen op mijn schaatsen of trapleer. Je voelt je dan wel een beetje buitenstaander. Dat maakte dat ik als kind probeerde het dialect op te pakken, dat ik al snel opgaf. Tegelijkertijd sprak ik voor mijn familie in Rotterdam inmiddels met een enorm oosters accent.

Waarom is het belangrijk dat leerlingen hiermee in aanraking komen?
Als leerlingen hiermee bekend zijn, bereid je ze voor op een wereld waarin ze deze varianten tegenkomen.

Waardevolle leerervaringen in de lespraktijk?
Welke leerervaringen waardevol zijn, ligt eraan waar je in Nederland lesgeeft en natuurlijk aan de samenstelling van je groep. Een voorbeeld dat bij vrijwel elke school kan, is geluidsfragmentjes laten horen en te vragen: waar komen deze mensen vandaan? Om vervolgens hierover in gesprek te gaan.

Maar eerlijk gezegd was het eerste waar ik aan moest denken bij deze vraag mijn leraar in groep 7. Het is geen leerervaring, maar wel leuk om te delen. Hij gaf een tip aan leerlingen die bij het schrijven het moeilijk vonden onderscheid te maken tussen een ij of een ei. Spreek het woord in het dialect uit. Spreek je het uit met een ie, dan schrijf je het met een lange ij. Of dit verantwoord is laat ik aan jullie over. Het werkte wel voor mijn klasgenoten.

Bijlage 8 • Verspreiding van talen

Inge Jansen

Ik vertel je graag meer over een van de aspecten waar je binnen meertaligheid aandacht aan kan besteden, namelijk aan de verspreiding van talen over de wereld, en de vele thuistalen van je leerlingen. Waar vinden die hun oorsprong en waar op de wereld worden die talen allemaal gesproken? Interessante vragen om met je leerlingen te bespreken.

In klassen in Nederland ontmoeten verschillende culturen en talen elkaar. Dat is soms, ook als leerlingen Nederlands spreken, te horen. En dat is niet meer dan normaal. Mijn dochter heeft tot haar zesde op een internationale crèche en school gezeten en aan haar Engels mankeerde niets. Toch hoorden native speakers dat ze niet bij hen hoorde. Gelukkig werd ze daar nooit op aangekeken, juist omdat de sfeer ten opzichte van talen heel positief was. En dan heb ik het over Dubai en Singapore, waar Engels de voertaal is in de publieke ruimte. Bij volwassenen klinkt de eigen taal vaak ook door, bijvoorbeeld in het Engels. Net als bij mij. Naast de vele kleuren Engels, hoorde ik ook vele talen die mijn taal weer beïnvloedden. Het Engels sijpelde mijn Nederlands in. Maar ook woorden als In'shallah, yalla, sukran uit het Arabisch, en cheche uit het Chinees ging ik gebruiken.

Verhuizingen van mensen over de wereld zorgen ervoor dat talen zich verspreiden en mensen in aanraking komen met elkaars talen. Ik heb het als een enorme verrijking beschouwd!

Waarom is het belangrijk dat leerlingen hiermee in aanraking komen?
Door globalisering verspreiden talen zich meer over de wereld dan ooit te voor. Door hieraan aandacht te besteden, stimuleer je de nieuwsgierigheid van leerlingen naar andere talen en culturen en geef je ze de mogelijkheid een open houding te ontwikkelen.

Wat zijn dan waardevolle leerervaringen in de klaspraktijk?
Het ligt aan de samenstelling van je klas waarop je de nadruk legt, of waarmee je begint. In een klas met veel nationaliteiten sluit het waarschijnlijker beter aan om te starten vanuit de talen die zij spreken. Verken met leerlingen waar de talen vandaan komen. Maak dit in de klas zichtbaar op een wereldkaart. Je kunt dan ook bespreken in welke delen van de wereld die talen nog meer gesproken worden of dat er meerdere talen in dat land worden gesproken.

Als je lesgeeft aan een klas met minder nationaliteiten, kun je bekijken hoe talen over de wereld verspreid zijn. Bijvoorbeeld Nederlands of Spaans.

Bijlage 9 • Metalinguïstisch bewustzijn

1. Woorden rond een thema

Je leert woorden uit je directe leefwereld in meerdere talen.

Stap 1 Neem een groot vel en schets een schoolgebouw in het midden.
Stap 2 Schrijf rondom het woord school in de talen die het team kent.
Stap 3 Bedenk samen zes aspect van de school, bijvoorbeeld het schoolplein, leerlingen, …
Stap 4 Ga samen op zoek naar de bijbehorende woorden van elk aspect in dezelfde talen die rondom het schoolgebouw staan.
Stap 5 Ga door tot je zes aspecten hebt beschreven in meerdere talen.
Stap 6 Vergelijk de woorden en bespreek wat je opvalt.
Stap 7 Bespreek samen hoe je deze leeractiviteit inzet in de klas.

2. Meertalig tellen

Je leert samen tellen in de talen waar je teamleden bekend mee zijn.

Stap 1 Inventariseer de talen waarin elk teamlid een beetje kan tellen.
Stap 2 Tel samen hardop tot tien in de talen die alle teamleden kennen.
Stap 3 Welke teamleden kunnen ook nog in een andere taal tellen? Leer het de rest van je team.
Stap 4 Nog even een tandje erbij. Noem het getal vijf in alle talen na elkaar.
Stap 5 Bedenk samen variaties op deze leeractiviteit en bespreek hoe je die inzet in de klas.

3. Talen vergelijken

Je leert talen te vergelijken en woorden te herleiden.

Stap 1 Knip de tien kaartjes uit. Zie volgende pagina.
Stap 2 Vertaal de zin in het Nederlands. Welke woorden kun je herleiden uit welke taal?
Stap 3 Schrijf op elk kaartje in welke taal de zin geschreven is. Kies uit Fries, Afghaans, Chinees, Italiaans, Koreaans, Papiamento, Pools, Spaans, Turks en Zweeds
Stap 4 Kijk even na of je het goed hebt gedaan. Het antwoord vind je als je in de pdf op het bordje naast het taalfragment gaat staan met je muis.
Stap 5 Zie je nog meer overeenkomsten en verschillen tussen de talen?
Stap 6 Bespreek samen hoe je deze leeractiviteit inzet in de klas.

Witamy! Cieszymy się, że tu jesteś.

Taal:

آمدید خوش مکتب این به

Taal:

欢迎. 我们很高兴你在这里

Taal:

Benvenuti, siamo contenti che siete qui!

Taal:

반갑습니다당신이 여기에 오신걸 환영합니다

Taal:

Bon bini! Nos ta contento ku bo presencia!

Taal:

Wolkom, wy binne bliid datsto hjir bist!

Taal:

Bienvenidos, estamos contentos que estés aquí.

Taal:

Hoşgeldin! Burada olduğun için mutluyuz.

Taal:

Välkomna! Vi är glada att ni är här.

Taal:

Bijlage 10 • Metalinguïstisch bewustzijn

Tekst van interview met Inge Jansen, curriculumontwikkelaar Nederlands

Kun je uitleggen wat dat is, meertalig bewustzijn?
Meertalig bewustzijn wil zeggen dat leerlingen zich bewust worden dat veel kinderen in hun klas, in de samenleving naast het Nederlands nog een andere taal spreken. Leerlingen krijgen ook meer zicht op hun eigen meertaligheid.

Kun je hier een voorbeeld bij geven? Hoe ziet werken aan meertalig bewustzijn eruit in de klas?
Nou, toen ik in Singapore woonde, heb ik een aantal keer in het Nederlands voorgelezen in de klas van mijn dochter. Dan moet je je voorstellen dat er vijftien kleuters voor mij neus zaten met een heel diverse achtergrond; van Mexicaans tot Japans, Maleisisch en Nederlands. Ze luisterden vol aandacht naar het verhaal dat ik samen met de juf voorlas: 'Mannetje Tak' ('Stick men' in het Engels) van Alex Scheffler en Julia Donaldson. We wisselden elkaar af, eerst las ik de pagina in het Nederlands, daarna de juf in het Engels. Zo hoorden de leerlingen dus een heel andere taal in het klaslokaal waar Engels de onderwijstaal was. En ik ben niet de enige ouder die in de klas kwam voorlezen. De kinderen hoorden ook verhalen in onder andere het Japans, Grieks en Spaans. Alle kinderen waren trots als hun ouder in hun thuistaal kwam voorlezen.

Kun je uitleggen waarom het belangrijk is dat leerlingen meertalig bewust worden?
Leerlingen kijken positiever naar de verschillende talen in hun klas en ze krijgen meer kennis over talen. Als leerlingen het gevoel krijgen dat hun talen, en daarmee hun identiteit ertoe doet, voelen leerlingen zich veiliger op school en hebben ze meer zelfvertrouwen. Ook draagt het bij aan een positief klassenklimaat.

Hoe kunnen leerkrachten daar in de klas aandacht aan besteden? Wat zijn waardevolle leerervaringen voor leerlingen?
Er zijn heel veel activiteiten mogelijk die leerlingen het gevoel geven dat hun thuistaal ook een plek heeft op school. Het 3M-project van NHL Stenden heeft heel mooie lesvoorbeelden op hun website staan: www.3mproject.nl/toolbox.
Nog andere voorbeelden zijn:

- Leerlingen maken een talenportret waarin ze aangeven welke talen een rol spelen in hun leven. Dit biedt mooie aanknopingspunten voor een gesprek.
- Leerlingen zingen of tellen in verschillende talen.
- 'Welkom' in alle talen uit de klas vertalen en ophangen op de deur.
- Leerlingen schrijven een meertalig elfje. Ze schrijven een elfje in hun thuistaal en daarna vertalen ze het elfje in een andere taal.

Bijlage 11 • Taalleerstrategieën

Zet de aanwezige talenkennis in ter verduidelijking van instructietaal.

Laat leerlingen bijvoorbeeld zelf woordenschatkaartjes maken bij opdrachtinstructies die je vaak gebruikt, met een vertaling in hun thuistaal. De leerlingen kunnen de kaartjes op hun bureau laten liggen of maak samen een poster en hang die op.

TAALLEERSTRATEGIEËN

Laat leerlingen tijdens het lezen van een tekst belangrijke woorden in een woordwolk op een poster verzamelen en vertalen in hun thuistaal of in alle talen die in de klas gesproken worden.

Hang de posters vervolgens op in de klas.

TAALLEERSTRATEGIEËN

Laat leerlingen steeds terugkerende woorden en zinnen herhalen en maak de koppeling met hun eigen thuistaal, zodat ze de labels in het Nederlands leren van woorden die ze wel in de thuistaal kennen. Denk aan: de dagen van de week, de maanden van het jaar en de seizoenen.

Deze strategie past bij het leren van iedere nieuwe taal.

TAALLEERSTRATEGIEËN

Laat leerlingen met hun ouders oefenen met het thema in de thuistaal. Geef leerlingen bijvoorbeeld een plaatje van het schoolplein mee en vraag ze thuis in hun eigen taal of dialect te benoemen wat ze zien. Ook over abstractere onderwerpen als de groei van een plant of de kringloop kunnen leerlingen met hun ouders praten in de thuistaal aan de hand van illustraties.

TAALLEERSTRATEGIEËN

Laat leerlingen hun kennis van non-verbale communicatie inzetten bij het leren van talen.
Leerlingen kunnen bijvoorbeeld de betekenis van gebaren in het Nederlands vergelijken met de betekenis van gebaren in hun thuistaal of in de bovenbouw met het Engels of Duits.

TAALLEERSTRATEGIEËN

Laat leerlingen overeenkomsten en verschillen tussen talen ontdekken op orthografisch (spelling), fonetisch (klank) en/of semantisch (betekenis) niveau.
Het helpt ze bij het ontrafelen van woorden die ze nog niet kennen.

TAALLEERSTRATEGIEËN

Bijlage 11 • Taalleerstrategieën - deel 2

Gebruik non-verbale informatie, zodat leerlingen de school- of doeltaal begrijpen en/of zich erin kunnen uitdrukken.

Denk aan:
- Beelden
- Foto's
- Kaarten (schema's)
- Grafieken
- Voorwerpen

TAALLEERSTRATEGIEËN

Gebruik non-verbale informatie, zodat leerlingen de school- of doeltaal begrijpen en/of zich erin kunnen uitdrukken.

Denk aan:
- Gebaren
- Bewegingen
- Gezichtsuitdrukkingen
- Lichaamstaal

TAALLEERSTRATEGIEËN

Gebruik verbale informatie, zodat leerlingen de school- of doeltaal begrijpen en/of zich erin kunnen uitdrukken.

Denk aan:
- Kernwoorden
- Intonatie
- Herhalingen
- Geluiden
- Muziek

TAALLEERSTRATEGIEËN

Laat leerlingen bij een Nederlandse klank, een woord (of tekening) uit de thuistaal beschrijven waarin deze klank voorkomt. Zie dit voorbeeld.

TAALLEERSTRATEGIEËN

Bijlage 12 • Inzetten van aanwezige talenkennis

Vind je onderstaande geschikt	*Voor de onderbouw?*	*Voor de middebouw?*	*Voor de bovenbouw?*	*Wie doet dit al in de klas?*	*Wie wil dit uitproberen?*
Leerlingen gebruiken een meertalig (beeld) woordenboek.					
Leerlingen overleggen in een taal naar keuze. Vraag ze daarna in het Nederlands samen te vatten of antwoorden te noteren.					
Leerlingen gebruiken een vertaalmachine.					
Leerlingen zoeken informatie in een taal naar keuze en verwerken dat in het Nederlands.					
Leerlingen werken rond een thema in taal homogene groepjes en maken tweetalige eindproducten.					
Leerlingen lezen verhalen of boeken in hun thuistaal en schrijven daarna een korte schriftelijke samenvatting of houden een presentatie in het Nederlands.					
Leerlingen geven een presentatie in hun thuistaal of lezen iets voor. Daarna is de bespreking in het Nederlands.					
Leerlingen schrijven kleine schrijfopdrachten in een taal naar keuze. Denk aan notities, reflecties, een activiteitenlogboek.					
Gebruik verschillende werkvormen om voorkennis te activeren (bijvoorbeeld bekend benieuwd bewaard mindmap) met expliciete ruimte voor de thuistaal.					

Leerlingen maken instructiefilmpjes waarin ze hun thuistaal gebruiken. De filmpjes kunnen het jaar erna dienstdoen als instructie voor andere leerlingen.					
Leerlingen leggen eigen woordenlijsten aan met moeilijke woorden, met vertalingen, symbolen of uitleg naar keuze. Laat ze deze gebruiken bij opdrachten of toetsen.					
Leerlingen hebben de rol van hulpleraar in de klas en verduidelijken bij het uitvoeren van taken instructies en inhoud aan elkaar in een taal naar keuze.					
Leerlingen hebben de rol van expert in eigen taal en cultuur.					
Leerlingen met eenzelfde thuistaal troosten en helpen elkaar in hun eigen taal.					
In de klas worden coöperatieve werkvormen gebruikt waarbij het gebruik van een taal naar keuze expliciet toegelaten is.					
Leerlingen hebben de keuze uit meertalige kinderboeken op school.					

Tip
Betrek de leerlingen en hun ouders bij het verzamelen, bewerken en gebruiken van materialen in de thuistaal, die zowel in je klas als in andere klassen gebruikt kunnen worden. Dat versterkt de kwaliteit van die materialen en het contact tussen ouder en school.

Bijlage 13 • Taartpunten

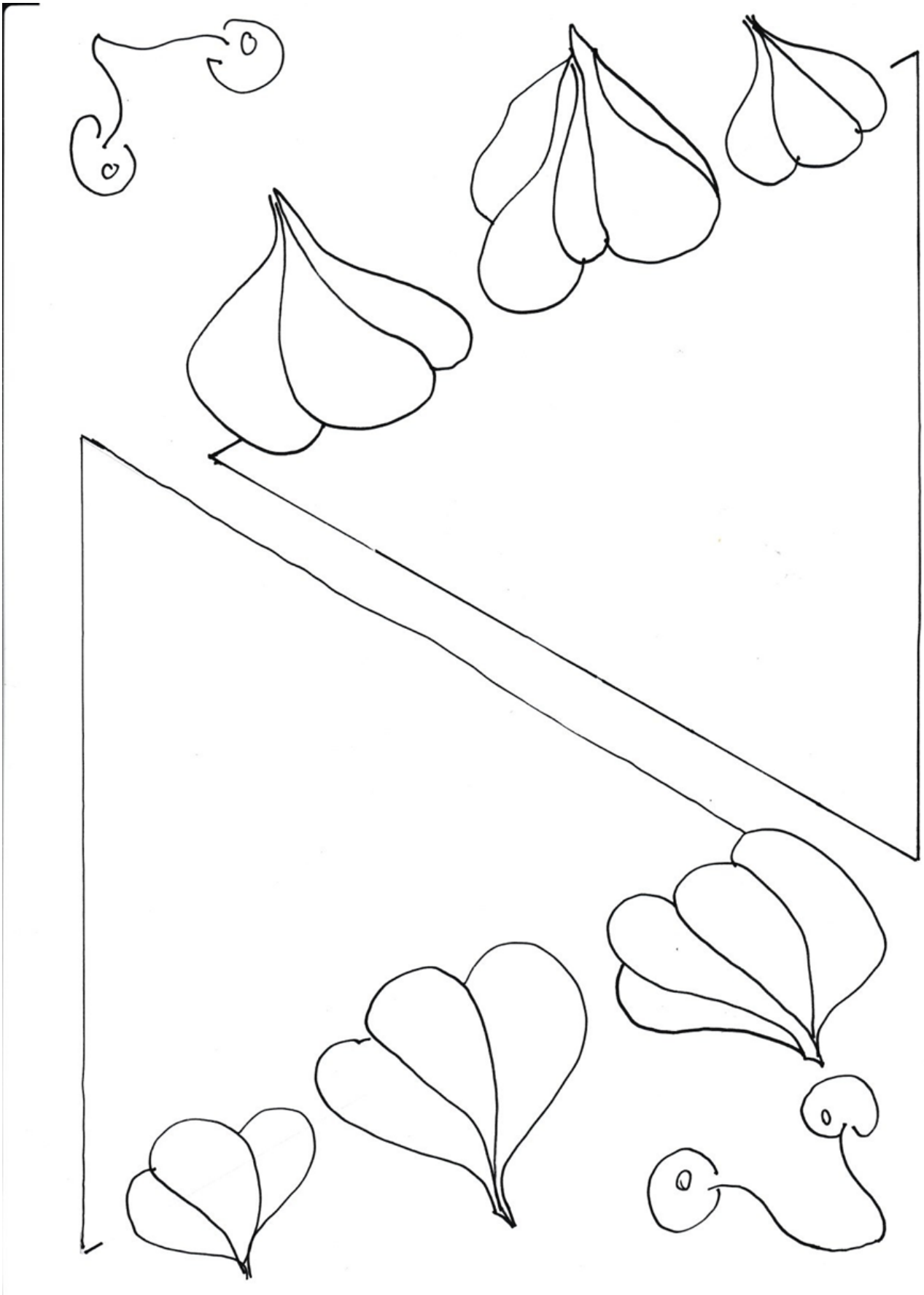

Bijlage 14 • Ansichtkaart

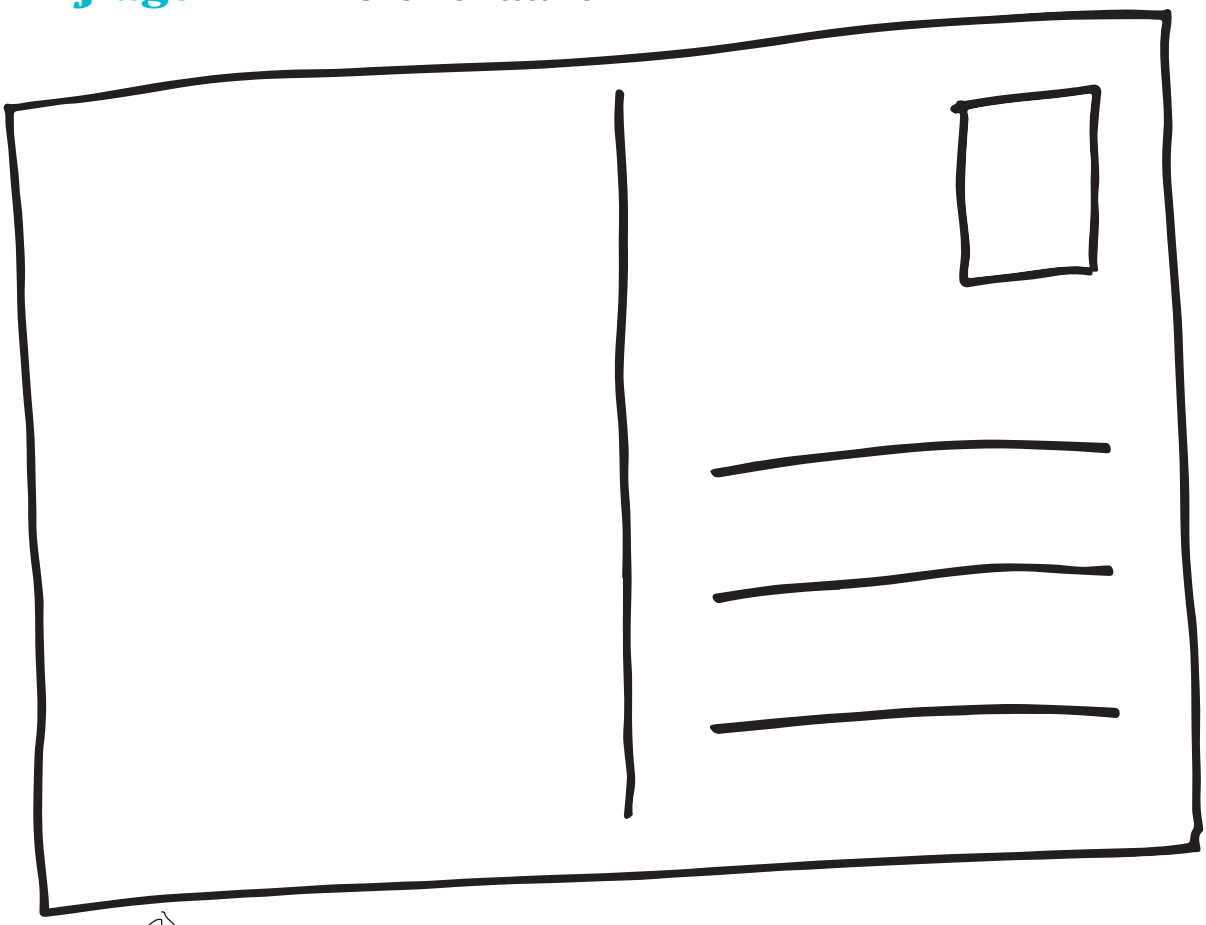

Ik wens / Ik ga ....

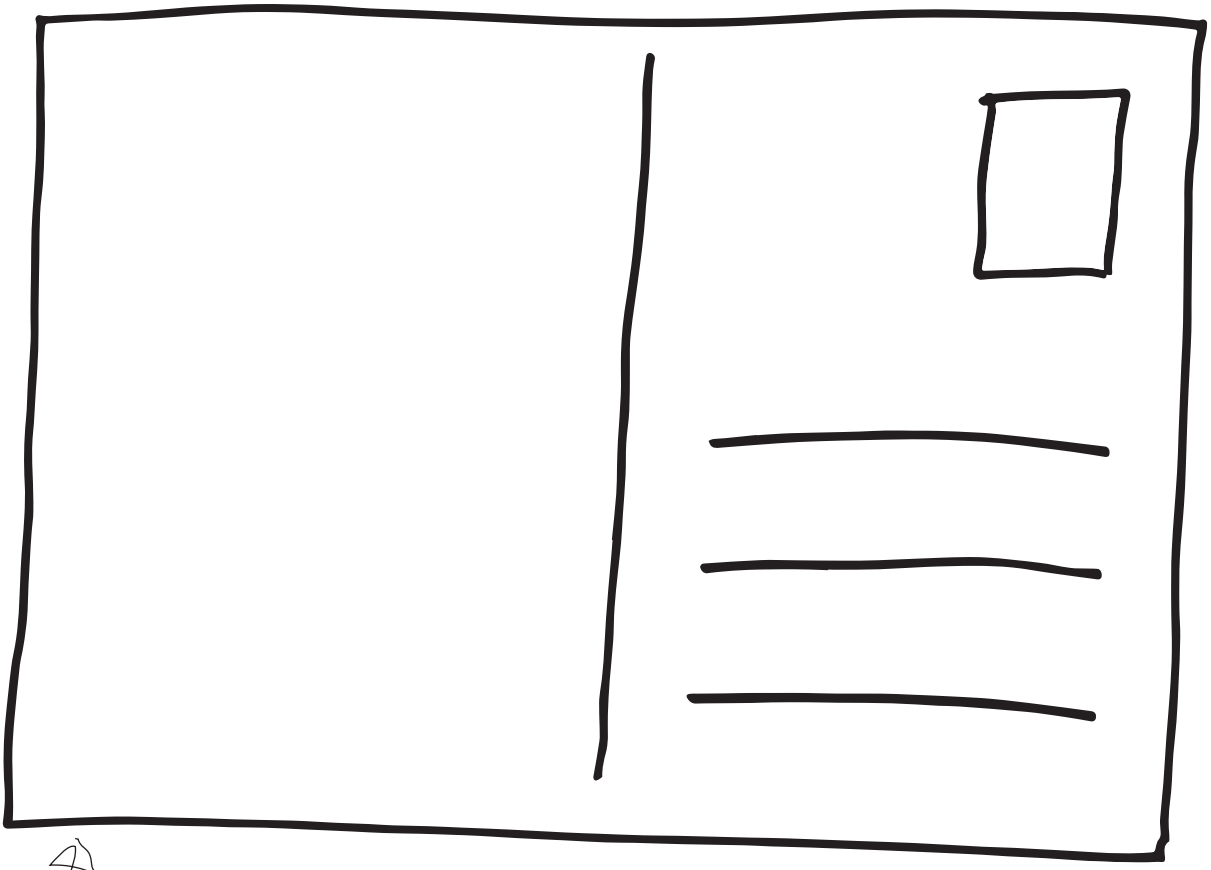

Ik wens / Ik ga ....

Bijlage 15 • de Kletspot

Houding tegenover talige en culturele diversiteit Als leerlingen thuis een andere taal spreken dan het Nederlands, loopt een leerling een achterstand op.	**Houding tegenover talige en culturele diversiteit** Leerlingen die thuis geen Nederlands spreken, zullen de Nederlandse taal nooit goed machtig worden.
Houding tegenover talige en culturele diversiteit We stimuleren op onze school meertalige leerlingen trots te zijn op hun meertalige achtergrond.	**Omgang met talige diversiteit op school** Op onze school staan we toe dat leerlingen hun thuistaal mogen inzetten (tijdens de lessen).
Omgang met talige diversiteit op school De schoolbibliotheek mist boeken in de verschillende thuistalen van alle leerlingen	**Omgang met talige diversiteit op school** Omgang met talige en culturele diversiteit verdient een plek in de visie van onze school.
Omgang met talige diversiteit op school We hebben op school zicht op hoe onze leerlingen hun thuistalen gebruiken om sociale relaties vorm te geven.	**Omgang met talige diversiteit op school** Ik heb zicht op de thuistalen van mijn leerlingen en hun houding ten aanzien van hun eigen en elkaars thuistalen.
Omgang met talige diversiteit op school Ik weerspiegel de talige en culturele diversiteit in de samenleving in mijn lessen en lesmateriaal	**Omgang met talige diversiteit op school** Ik check bij mijn meertalige leerlingen regelmatig of ze een vraag of nieuwe lesinhoud goed hebben begrepen.

Omgang met talige diversiteit op school Ik vraag feedback aan collega's op mijn meertalige lespraktijk.	**Omgang met talige diversiteit op school** In ons schoolteam wisselen we vaak lesideeën uit om de talige en culturele diversiteit van onze leerlingen te benutten
Omgang met talige diversiteit op school Ik ben in staat om leerlingen te stimuleren hun thuistalen als bron te benutten.	**Omgang met talige diversiteit op school** Ik ben in staat om samen met leerlingen regels op te stellen voor het gebruik van verschillende talen in de klas.
Contact met ouders We bouwen als school een goed contact op met alle ouders, ook wanneer ze de Nederlandse taal minder goed machtig zijn.	**Contact met ouders** Op school bieden we ouders met verschillende talige en culturele achtergronden een veilige sfeer.
Vul aan...	**Vul aan...**

Bijlage 16 • Overzicht per leerjaar

Kleuters	
Groep 3	
Groep 4	

Groep 5	
Groep 6	
Groep 7	
Groep 8	

Nieuwe leeractiviteiten

Voornamen *Meertalig bewustzijn* Uit welke taal komt de voornaam? Wat betekent de naam? **bron 1**	**Dierengeluiden** *Meertalig bewustzijn* Welke geluiden maken dieren in verschillende talen? **bron 2**	**Nieuwjaarswens in alle talen** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen schrijven - met hulp van ouders - een nieuwjaarswens **bron 3**
Poëzie *Metalinguïstisch bewustzijn* Leerlingen vertalen een Nederlands gedicht in hun thuistaal. **bron 4**	**Filosoferen over taal** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen bedenken of kiezen een woord in de thuistaal. Waar doet het de kinderen aan denken? **bron 5**	**Op onderzoek** *Meertalig bewustzijn* Hoeveel talen worden er op school gesproken? Welke talen worden er het meest gesproken, welke taal is uniek? **bron 6**
Meertalig voorlezen *Meertalig bewustzijn* Lees een Nederlands boek en vraag een van de ouders het boek in de thuistaal voor te lezen. **bron 7**	**Playlist** *Meertalig bewustzijn* Zoek rondom een thema liedjes in allerlei talen. Vraag ouders om hulp **bron 8**	**Geluiden rondom de wereld** *Talen rondom de wereld* Welke geluid maken mensen in verschillende landen als ze bijvoorbeeld niezen of wegrennen? **bron 9**
Gebruik de thuistalen *Meertalig bewustzijn* Feliciteer leerlingen in hun thuistaal/ begroet leerlingen steeds in een andere taal. **bron 10**	**Doe, speel en zing mee** *Meertalig/cultuur bewustzijn* Speel met elkaar spelletjes uit andere landen. **bron 11**	**Pre-teaching prentenboek** *Meertalig/cultuur bewustzijn* Leerlingen uit de bovenbouw helpen jongere kinderen met lezen door pre-teaching. **bron 12**

Nieuwe leeractiviteiten - deel 2

Meertalig elfje *Metalinguïstisch bewustzijn* Leerlingen schrijven een elfje in de thuistaal en het Nederlands. **bron 13**	**Rekentaal** *Metalinguïstisch bewustzijn* Ontdek met je leerlingen hoe je telt in verschillende talen en hoe het schrift eruitziet. **bron 14**	**Mijn taal, mijn verhaal** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen schrijven een eigen verhaal in de thuistaal en in het Nederlands. **bron 15**
Wereldse talen *Metalinguïstisch bewustzijn* Maak samen posters van veelgebruikte woorden/zinnen in de klas en vertaal ze in alle voorkomende thuistalen. **bron 16**	**Vriendschapswolk** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen beschrijven elkaars positieve eigenschappen in het Nederlands en in de thuistaal en presenteren hun wolk. **bron 17**	**Fluisterspelletje** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen fluisteren woorden uit allerlei talen door. Wat is het resultaat? **bron 18**
Mijn huis, jouw huis *Meertalig bewustzijn* Leerlingen stellen hun huis aan elkaar voor. **bron 19**	**Vriendenbingo** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen leren elkaar en elkaars talenkennis beter kennen. **bron 20**	**Eet smakelijk** *Meertalig en cultureel bewustzijn* Ontdek met de kinderen hoe gerechten uit andere landen heten en smaken. **bron 21**
Winkeltje spelen *Metalinguïstisch bewustzijn* Ontdek met leerlingen verschillende schrifttekens en de verschillen en overeenkomsten. **bron 22**	**Teken een liedje** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen luisteren naar een liedje in diverse talen en tekenen wat ze gehoord hebben. **bron 23**	**15 tellen in de rimboe** *Metalinguïstisch bewustzijn* Tellen in verschillende talen in de gymles. **bron 24**

Nieuwe leeractiviteiten - deel 3

Je taal kleurt de wereld *Meertalig bewustzijn* Leerlingen ontdekken dat niet ieder woord in een andere taal te vertalen is. **bron 25**	**Lettermonster** *Metalinguïstisch bewustzijn* Kleuters ontdekken op speelse wijze andere lettertekens dan het Latijnse schrift. **bron 26**	**Gebarentaal** *Meertalig bewustzijn* Leerlingen ontdekken verschillen tussen gebarentalen en gesproken taal. **bron 27**
Eigen idee	**Eigen idee**	**Eigen idee**

Leeractiviteiten waarmee je al kennis hebt gemaakt tijdens bijeenkomst 2

Talenpaspoort maken *Meertalig bewustzijn* Leerlingen verbeelden welke talen ze gebruiken. **bron 28**	**Waar komen de mensen vandaan?** *Taalvariatie binnen een taal* Leerlingen luisteren naar fragmenten in verschillende dialecten. Weten leerlingen waar in Nederland de mensen wonen? **bron: uit bijeenkomst 2**	**Dialecten op een rij** *Taalvariatie binnen een taal* Welke dialecten en streektalen zijn er in Nederland? **bron: uit bijeenkomst 2**

Leeractiviteiten waarmee je al kennis hebt gemaakt tijdens bijeenkomst 2 - vervolg

Straattaal *Taalvariatie binnen een taal* Leerlingen verkennen welke straattaalwoorden zij kennen en/of gebruiken. **bron: uit bijeenkomst 2**	**Maak samen een rap** *Taalvariatie binnen een taal* Leerlingen schrijven een rap en maken gebruik van straattaal. **bron: uit bijeenkomst 2**	**Woorden vergelijken** *Metalinguïstisch bewustzijn* Leerlingen vergelijken woorden uit een dialect/streektaal met het Nederlands. **bron: uit bijeenkomst 2**
Voorlezen in dialect *Taalvariatie binnen een taal* Lees een boek/gedicht voor in dialect. **bron: uit bijeenkomst 2**	**Een dialectspreker op de koffie** *Taalvariatie binnen een taal* Nodig iemand uit in de klas die een dialect spreekt en ga in gesprek. **bron: uit bijeenkomst 2**	**Talen zichtbaar maken** *Talen over de wereld* Geef op een wereldkaart aan hoe een taal verspreid is over de wereld. **bron: uit bijeenkomst 2**
Thuistalen in kaart brengen *Talen over de wereld* Welke talen spreken de leerlingen en waar komen die talen vandaan? **bron: uit bijeenkomst 2**	**Woorden rond een thema of lied** *Metalinguïstisch bewustzijn* Maak met leerlingen en ouders woordenlijsten van kleuren, troostwoorden, woorden uit het thema. **bron: uit bijeenkomst 2 + nr. 29**	**Meertalig tellen** *Metalinguïstisch bewustzijn* Leerlingen leren in verschillende talen tellen. **bron 30**
Talen vergelijken *Metalinguïstisch bewustzijn* Kun jij achterhalen welke talen gebruikt zijn? **bron: bijeenkomst 2**	**Liedjes in alle talen** *Meertalig bewustzijn* Samen met de leerlingen liedjes in verschillende talen zingen. **bron 31**	**Welkom in alle talen** *Meertalig bewustzijn* Schrijf op de deur/in de hal het woord ‘welkom’ in alle aanwezige talen. **bron: bijeenkomst 2**

Overzicht van de gebruikte bronnen

Bron 1	Aan de slag met meertaligheid in jouw klas dag van de thuistaal 2022 (lager), https://carap.ecml.at/tabid/2313/PublicationID/14/Default.aspx
Bron 2	thuis-spreek-ik-ook-aangepast.pdf (meertaligheid.be), p. 30
Bron 3	bf_de_plaats_van_thuistalen-def.pdf (metrotaal.be)
Bron 4	affiche-Hagen.pdf (hanshagen.nl)
Bron 5	Aan de slag met meertaligheid in jouw klas dag van de thuistaal 2022 (lager)
Bron 6	Aan de slag met meertaligheid in jouw klas dag van de thuistaal 2022 (lager)
Bron 7	Aan de slag met meertaligheid in jouw klas dag van de thuistaal 2022 (kleuter)+Lesactiviteiten meertaligheid - SLO, p. 15
Bron 8	Aan de slag met meertaligheid in jouw klas dag van de thuistaal 2022 (kleuter)
Bron 9	www.meertaligheid.be | Geluiden in verschillende talen, thuis-spreek-ik-ook-aangepast.pdf (meertaligheid.be), p. 30
Bron 10	bingo-poster.pdf (meertaligheid.be)
Bron 11	Lesactiviteiten meertaligheid - SLO, p. 11
Bron 12	Lesactiviteiten meertaligheid - SLO, p. 23
Bron 13	Lesactiviteiten meertaligheid - SLO, p. 33
Bron 14	Lesactiviteiten meertaligheid - SLO, p. 36
Bron 15	Lesactiviteiten meertaligheid - SLO, p.43
Bron 16	40_Les_07-12_TZ_Wereldse_talen.pdf (3mproject.nl)
Bron 17	33_Les_07-12_TZ_Vriendschapswolk.pdf (3mproject.nl)
Bron 18	56_Les_04-12_T_Fluisterspelletje.pdf (3mproject.nl)
Bron 19	thuis-spreek-ik-ook-aangepast.pdf (meertaligheid.be), p. 20
Bron 20	thuis-spreek-ik-ook-aangepast.pdf (meertaligheid.be), p. 36
Bron 21	thuis-spreek-ik-ook-aangepast.pdf (meertaligheid.be), p. 70
Bron 22	thuis-spreek-ik-ook-aangepast.pdf (meertaligheid.be), p. 67
Bron 23	input_deelnemers_def.pdf (levendetalen.nl), p.17
Bron 24	01_Les_04-12_TZ_Rimboe.pdf (3mproject.nl)
Bron 25	https://carap.ecml.at/tabid/2313/PublicationID/165/Default.aspx
Bron 26	https://carap.ecml.at/tabid/2313/PublicationID/160/Default.aspx
Bron 27	https://carap.ecml.at/tabid/2313/PublicationID/161/Default.aspx
Bron 28	45_LES_7-12_T_Taalportret.pdf (3mproject.nl), www.brusselvoltaal.be/2-wie-zijn-mijn-leerlingen/talenprofiel-van-leerlingen
Bron 29	Aan de slag met meertaligheid in jouw klas dag van de thuistaal 2022 (kleuter)/ 44_LES_4-12_TV_Woordenboom.pdf (3mproject.nl)
Bron 30	54_Les_04-09_TZ_Meertalig_tellen.pdf (3mproject.nl)
Bron 31	bf_de_plaats_van_thuistalen-def.pdf (metrotaal.be)

Bijlage 17 • Negen leerplanvragen

Waarheen leren zij?	Op nationaal niveau staan alle doelen beschreven, zie Leerplan in beeld. Welke doelen meertaligheid voeg je daaraan toe?
Wat leren zij?	De leerinhouden zijn vaardigheden, kennis en houdingen die zijn afgeleid van de kerndoelen en referentieniveaus. SLO heeft ze voorbeeldmatig uitgewerkt. Welke kennis en vaardigheden meertaligheid voeg je daaraan toe? En hoe neem je daarin een open houding mee?
Hoe leren zij?	Leeractiviteiten laten zien welke pedagogisch-didactische keuzes leraren maken en daarmee hoe ze hun leerlingen zien leren. Wat zijn de pedagogisch-didactische kenmerken van je meertalige activiteiten? Mogen leerlingen in de eigen taal overleggen? In welke talen geef je instructies?
Wat is de ro***l van de leraren bij h***et leren?	Wie draagt er allemaal bij aan het leerproces van de leerlingen en vanuit welke rol? Het gaat dan bijvoorbeeld om rollen als leerkracht, ambulant begeleider, gastspreker, ... Wie – of welke rollen – krijgen te maken met je meertalige ambitie? En wat is de rol van de ouders?
Waarmee leren zij?	Bij deze draad gaat het om alle leermaterialen van methodes, zelf: ontwikkelde projecten of lessen, digitale bronnen, ... Welke materialen heb je nodig voor je meertalige activiteiten?
Met wie leren zij?	Met groeperingsvorm bedoelen we de verschillende manieren waarop leerlingen leren in de school en in de klas: individueel of in groepen (heterogeen, homogeen, niveau, interesse). Wat verandert er aan de groeperingsvormen als je meertaligheid in je curriculum opneemt?

Bijlage 17 • Negen leerplanvragen - deel 2

Waar leren zij?	Onder leeromgeving verstaan we alle omgevingen waar het leren plaatsvindt: op school, in de omgeving, thuis, …. Wat verandert er aan de leeromgevingen als je meertaligheid in je curriculum opneemt?
Wanneer leren zij?	Scholen bepalen zelf de urentabellen voor vakken of leergebieden, de verdeling van uren over het jaar, de week, de dag. Als je bijvoorbeeld verschillende talen gebruikt om goedemorgen te wensen, dan kost het geen extra tijd. Als je een talenpaspoort maakt wel. Bedenk dan wat je minder gaat doen.
Hoe wordt hun leren getoetst?	In de klas richt toetsen zich op de mate waarin leerlingen de leerdoelen bereiken of ernaartoe op weg zijn: deze beoordeling kan zowel formatief als summatief zijn. Hoe ga je meertaligheid evalueren? En welke talen mogen dan ingezet worden?